

Input // output

Kloof

Voorschoolse educatie vernauwt de kloof in cognitieve vaardigheden tussen de kinderen van arme en rijke ouders. Deze bevinding volgt uit de analyse van een gerandomiseerd experiment dat plaatsvond in de Verenigde Staten in de periode 1986-1988. Daarin kregen kinderen van zowel arme als rijke ouders vanaf de leeftijd van een tot drie jaar een programma aangeboden, gericht op taalvaardigheid. Bij de eerste meting, toen ze drie jaar oud waren, bleek de kloof in cognitieve vaardigheden tussen arme en rijke kinderen volledig gedicht door het programma. Met de tijd nam het

effect echter af: op de leeftijd van acht jaar was de kloof tussen arm en rijk weer waarneembaar. Deze was wel anderhalf tot drie keer zo klein als die in de controlegroep, voor wie geen programma beschikbaar was. Uit deze resultaten volgt dat voorschoolse educatie de kansen van arme kinderen relatief vergroot, zelfs als rijke kinderen ook deelnemen aan het programma.

Duncan, G.J. en A.J. Sojourner (2012) *Can intensive early childhood intervention programs eliminate income-based cognitive and achievement gaps?* IZA Working Paper, 7087.

Voorschrijven

De Jaegher onderzoekt door middel van een speltheoretisch model of de welvaart van een patiënt toeneemt als zijn kennis over de voor hem mogelijke behandelingen toeneemt. Daarbij wordt aangenomen dat artsen soms een te dure behandeling voorschrijven voor persoonlijk gewin. Extra kennis doet de kans toenemen dat de patiënt zelf de correcte behandeling kent. Dit gegeven blijkt een disciplinerend effect te hebben op artsen, omdat de patiënt vaker naar een andere arts zal overstappen wanneer het voorschrift van de arts incorrect is. Aan de andere kant doet extra kennis het vertrouwen in de eigen verwachting toenemen. Als de patiënt verwacht een dure behandeling nodig te hebben, zal hij minder snel argwanend zijn als een arts een dure behandeling voorschrijft. Artsen kunnen hier gebruik van maken door juist vaker dure behandelingen voor te schrijven. Uit dit onderzoek blijkt dat voorlichting van de overheid niet per se in het belang is van de patiënt.

Jaegher, K. de (2012) *The value of private information in the physician-patient relationship. A game-theoretic account.* Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper, 23.

Forensen

Rekeningrijden kan ertoe leiden dat een stad er mooier uit gaat zien. Dit volgt uit het theoretische model van Gubins en Verhoef, waarbij alle stadsbewoners over een drukke weg naar het stadscentrum moeten rijden om te werken. Rekeningrijden zorgt dat minder stadsbewoners tijdens de spits naar hun werk gaan, waardoor de tijd verspild in files afneemt. Mensen brengen hierdoor meer tijd thuis door in plaats van in de auto. Aangezien de stadsbewoners meer tijd krijgen om van hun huis te genieten, zullen zij in grotere en mooiere huizen gaan wonen. Hieruit blijkt dat rekeningrijden een effectief instrument kan zijn voor stadsplanners.

Gubins, S. en E.T. Verhoef (2012) *Dynamic congestion and urban equilibrium.* Tinbergen Institute Discussion Paper, 137.

Onderhandelen

Een *credit default swap* (CDS) is een verzekering voor banken voor het geval dat leners failliet gaan. Arping onderzoekt middels een theoretisch model of het hebben van een CDS moreel gevaar bij leners tegengaat. De onderzoeker neemt aan dat een bedrijf een lening afsluit bij een bank om een project te financieren. Gedurende het project wordt onderhandeld over de herfinanciering van de lening. Als de bank de lening niet herfinanciert, gaat het bedrijf failliet. Als de bank een CDS heeft gekocht levert dit faillissement voor de bank geld op, waardoor de bank het bedrijf geloofwaardig kan bedreigen het project te stoppen als het niet succesvol blijkt. Deze dreiging kan zorgen dat het bedrijf meer inspanning levert om het project te laten slagen. Aan de andere kant kan de CDS de opportunitetskosten van herfinanciering zo hoog maken dat de rente erg hoog wordt. In dat geval kan het bedrijf de vruchten van zijn inspanning niet meer plukken, waardoor het moreel gevaar juist toeneemt.

Arping, S. (2012) *Credit protection and lending relationships.* Tinbergen Institute Discussion Paper, 142.

Ongewogen

Over het jaar 2012 bedroeg de gewogen consumenteninflatie in Nederland volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek 2,5 procent. De ongewogen consumenteninflatie, waarin prijsmutaties in kleinschalige industrieën even zwaar meetellen als die in grotere industrieën, bedroeg echter minder: 2,0

2,0%
SINDS 1916
Ongewogen
inflatie

procent. Een half procentpunt van de gewogen consumenteninflatie komt dus doordat de prijsstijging in grootschalige industrieën groter was dan die in kleinere industrieën.

Redactionele berekening op basis van data over de consumentenprijnsindex, CBS (2013).

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Paniek

Bank runs zijn vaak besmettelijk. Uit het experiment van Brown *et al.* blijkt dat dit meer komt door het paniekeffect dan door het signaaleffect. Het signaaleffect houdt in dat een bank run bij bank A een signaal is voor spaarders bij bank B dat het in de bankenwereld niet goed gaat. Bank B kan er in dat geval ook financieel slecht voorstaan, wat spaarders bij bank B ertoe aanzet hun spaargeld ook op te nemen. Het paniekeffect houdt in dat een spaarder bij bank B vreest dat andere spaarders hun spaargeld gaan weghalen uit bank B, bijvoorbeeld vanwege het signaaleffect. Als de spaarder dan niet hetzelfde doet, is hij alles kwijt. Aangezien paniek ook gezonde banken kan doen omvallen, is zelfs het redden van gezonde banken soms nodig.

Brown, M., S. Trautmann en R. Vlahu (2012) *Contagious bank runs: experimental evidence*. DNB Working Paper, 363.

Buffer

Mensen sparen een groter deel van hun inkomen tijdens recessies. Dit concluderen Adema en Pozzi uit hun empirische onderzoek naar negentien OESO-landen gedurende de periode 1971–2009. Mensen blijken in recessies namelijk een financiële buffer aan te leggen om de verhoogde kans op werkloosheid op te vangen. Deze voorzorgsmaatregelen zorgen er echter ook voor dat het percentage van het inkomen dat geconsumeerd wordt, afneemt. Hierdoor nemen

de binnenlandse bestedingen af, wat de recessie versterkt. Ook wordt een kleiner deel van de overheidsbestedingen weer door mensen geconsumeerd, wat de effectiviteit van het fiscale beleid doet afnemen. Aan de andere kant zorgen extra besparingen wel voor hogere economische groei op de lange termijn.

Adema, Y. en L. Pozzi (2012) *Business cycle fluctuations and private savings in OECD countries: a panel data analysis*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 114.

Stabiel

Gedurende de periode 2001–2011 lagen de jaarlijkse belastingen en sociale premies als percentage van het bbp in Nederland op ongeveer 39 procent. De grootste afwijking van dit voor Europa relatief lage gemiddelde vond plaats in 2008, toen het percentage 39,9 procent bbp bedroeg. Het belas-

Normen

In landen met een hoge pensioenleeftijd gaat men minder vaak met vervroegd pensioen. Deze conclusie trekken Skugor *et al.* op basis van data over 23 Europese landen in de periode 2005–2008. Een hoge pensioenleeftijd duidt op een norm dat men lang door hoort te werken. De recente stijging van de pensioenleeftijd kan deze norm in Nederland doen ontstaan of versterken, wat de vergrijzingsproblematiek kan verzachten.

Skugor, D., R. Muffels en T. Wilthagen (2012) *Labour law, social norms and the early retirement decision: an empirical study*. NETSPAR Discussion Paper, 046.

Illiquide

Illiquiditeit op de aandelenbeurs in jaar t voorspelt een toename in de risicopremie op staatsobligaties in jaar $t+1$. Dit blijkt uit econometrisch onderzoek van Bouwman *et al.* naar Amerikaanse effecten in de jaren 1964–2008. Een toename van een standaarddeviatie in de gebruikte illiquiditeitsindex leidt na een jaar tot een toename van de risicopremie op staatsobligaties met 45 basispunten. Aangezien dit de rentekosten van de overheid opstuwt, is illiquiditeit op de aandelenbeurs een signaal dat maatregelen nodig zijn die de toekomstige rente op staatsobligaties drukken.

Bouwman, K.E., E. Sojli en W.W. Tham (2012) *Aggregate stock market illiquidity and bond risk premia*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 140.

Bypass

Hoe meer keuzevrijheid patiënten hebben, hoe gevoeliger de vraag naar ziekenhuisbehandelingen is voor kwaliteitsveranderingen. Dit blijkt uit het onderzoek van Gaynor *et al.* naar een hervorming die Engelse patiënten vanaf 2006 meer vrijheid gaf in het bepalen van hun zorgaanbieder. De onderzoekers gebruiken daarbij het sterftecijfer bij bypassoperaties als indicator voor slechte kwaliteit. De kwaliteitselasticiteit nam met name toe voor zekere patiënten. Een hogere kwaliteitselasticiteit betekent dat het meer loont voor ziekenhuizen om kwaliteit te bieden. Dit verklaart de econometrische schatting van de auteurs dat tien extra bypasspatiënten op jaarbasis gered hadden kunnen worden als de hervorming eerder had plaatsgevonden.

Gaynor, M., C. Propper en S. Seiler (2012) *Free to choose? Reform and demand response in the English National Health Service*. NBER Working Paper, 18674.

Start

Onder andere door discriminatie zijn niet-westerse starters vaker werkloos dan autochtonenstarters. Dit blijkt uit de kwantitatieve analyse die het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft uitgevoerd op data over het jaar 2011. Om deze bevinding nader te onderzoeken werden ook acteurs van verschillende etniciteiten naar uitzendbureaus gestuurd om daar als zogenaamd starter te solliciteren. Daaruit blijkt dat Turkse, Antilliaanse en Surinaamse starters significant minder kans hebben om een baan aangeboden te krijgen dan vergelijkbare autochtone starters. Ook is de kans op een baanaanbod groter voor autochtone dan voor Marokkaanse sollicitanten, maar dit verschil blijkt statistisch niet significant. Bij vrouwelijke starters is de kans op een baanaanbod voor migranten en autochtonen gelijkwaardiger.

SCP (2012) *Op achterstand. Discriminatie van niet-westerse migranten op de arbeidsmarkt*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

39%

SINDS 1916
Belastingen als percentage

van het bbp

tingklimaat van Nederland behoorde het afgelopen decennium dan ook tot de meest stabiele van de 27 landen van de Europese Unie. Dit alles blijkt uit de gegevens van Eurostat.

Joossens, E. en L. Wahrig (2013) *In 2011 tax revenues increased to 40.0% of GDP in the EU-27 and 40.8% of GDP in the EA-17*. Eurostat Statistics in focus, 8 januari.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.